УДК 378.04:796.012.62:616-082.8]:37.02:001.895

Фастівець А.В.[1], Ємець А.В.[2]

[1]канд. пед. наук, доцент Полтавського інституту бізнесу Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»

[2]канд. пед. наук, доцент Полтавського державного медичного університету

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КЛЮЧОВИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

Нині традиційні форми і методики навчання у закладах вищої освіти не надають можливості студентам опанувати систематизоване розуміння сутності процесів і явищ, власних ресурсів саморозвитку та відповідного рівня готовності до майбутньої професійної діяльності. Водночас проведені дослідження переконують у доцільності застосування в підготовці фахівців фізичної терапії та ерготерапії інтерактивної організації освітнього процесу. Важливим для даної діяльності є розвиток творчого мислення студентів, що дозволяє забезпечити особистісний і професійно спрямований розвиток, оригінальність, гнучкість і продуктивність мислення, професійну мобільність. Вказані аспекти спонукають до застосування в підготовці майбутніх фахівців технологічного підходу, що забезпечує перетворення освітнього процесу в навчальному закладі на цілеспрямовану діяльність усіх його суб'єктів, забезпечує її цілісність, особистісну і соціально-економічну значущість.

Метою дослідження є аналіз особливостей впровадження ключових інноваційних технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії.

Підготовку фахівців з фізичної терапії та ерготерапії можливо якісно удосконалити за умови, якщо: в центр освітньої системи буде поставлена особистість студента, його освітньо-пізнавальна діяльність, індивідуальні психологічні механізми засвоєння знань, формування інтелектуальних і професійно важливих якостей; управління освітнім процесом базуватиметься на неперервному діагностичному контролі за рівнем соціального та професійного розвитку та саморозвитку студентів і систематичному моніторингу їхніх досягнень; ураховуватимуться індивідуально-типологічні особливості кожного студента, індивідуальний суб'єктивний досвід, здатність до побудови конструктивних міжособистісних відносин; в освітньому процесі [5].

На нинішньому етапі розвитку все більшої популярності набувають технології особистісного та професійного розвитку студентів. Як відомо, ключовим аспектом освітнього процесу підготовки майбутнього фахівця є гармонійний розвиток усіх його задатків, тому ефективними для становлення студентів вважають елементи технології розвивального навчання, впровадження яких активізує внутрішні потреби, істинні мотиви, пізнавальні здібності особистості. Це сприяє саморозвитку професійно значущих особистісних якостей і формуванню професійних умінь на основі засвоєних знань.

Найпоширенішими є інтерактивні технології, що передбачають навчання, засноване на психології людських взаємин і взаємодій, діалоговій взаємодії викладачів і студентів. Цей діалог утворює і підтримує спільну освітню активність, в якій і відбувається розвиток суб'єктів, що беруть у ній участь. Комунікативний простір навчального заняття орієнтований на налагодження взаєморозуміння між викладачем і студентами, що базуються на гуманістичних цінностях і толерантності. Сукупність усіх характеристик, за допомогою яких вибудовується даний комунікативний простір, називають освітнім дискурсом. Завдяки створенню комфортних умов навчання, студент відчуває свою успішність та власну інтелектуальну спроможність, що перетворює процес навчання у більш продуктивний.

Серед найпоширеніших та найефективних технологій організації активної пізнавальної діяльності студентів, що розвиває здатність до критичного аналізу реальних, несандартних, нерафінованих життєвих і виробничих завдань, заслуговує на особливу увагу – аналіз конкретних ситуацій (*case-study*). Досліджуючи конкретну ситуацією, студент повинен зорієнтуватися: чи є в ній проблема, в чому вона полягає та пояснити своє ставлення до неї. Дана технологія вчить студентів формулювати питання, розуміти відмінності між фактами та здогадками, виокремлювати основні та другорядні обставини, аналізувати й обґрунтовувати власні дії та рішення. Пропоновані ситуації пов'язати навчання з досвідом реального життя, показують перспективу застосування знань.

Загалом, інтерактивні технології дозволяють майбутнім фахівцям з фізичної терапії та ерготерапії: навчитись правильно формулювати власну думку, вміти її висловлювати, аргументувати та дискутувати, відстоювати свою позицію; навчитись слухати інших, поважати альтернативну точку зору; моделювати різні суспільні та професійні ситуації, збагачувати власний практичний досвід через включення в різні життєві обставини та їх пізнання; учитися налагоджувати

конструктивні відносини, уникаючи конфліктів чи вміти розв'язувати їх, знаходити компроміси, прагнути до діалогу тощо [1].

На наше переконання, варті на уваги імітаційно-ігрові технології навчання (ситуативного моделювання). Специфіка цієї технології полягає в тому, що крім основної дидактичної мети, вони виконують ще й комплекс додаткових завдань: контроль емоцій; надання людині можливості самовизначення; розвиток творчої уяви; надання можливості розвитку навичок співробітництва в соціальному аспекті. Безпосередня емоційна включеність у ситуацію, змагальність і колективізм в пошуку раціональних рішень, можливість широкого варіювання ситуацій, оволодіння новими методиками ділового спілкування, розвиток імпровізаційних можливостей і вміння швидко реагувати на мінливі обставини зробили навчальні ігри досить популярним.

Підвищенню рівня професійної компетентності майбутніх фахівців сприяє впровадження тренінгових технологій, що є ефективним способом навчання студентів методам і прийомам практичної роботи. Тренінгові технології – це модель спільної педагогічної діяльності викладача та студентів із проектування, організації та проведення освітнього процесу з обов'язковим створенням сприятливого середовища навчання. Особливість тренінгу полягає у гнучкості поведінки її учасників, що передбачає відмову від шаблонних і прийняття нових, нестандартних ігрових ролей. Одним із завдань тренінгу формування мотивації до професійної діяльності полягає в розширенні репертуару ролей, що дозволяє студентам функціонувати в реальній дійсності на основі апробованих і свідомо обраних у тренінгу ролей.

Технології повного засвоєння знань передбачають забезпечення можливості вибору студентами оптимальних для них умов навчання з метою досягнення максимального результату, відповідно цілковитого засвоєння необхідного обсягу компетентностей. Інакше кажучи, це означає розроблення варіантів досягнення необхідних навчальних результатів для студентів із різними здібностями за допомогою зміни параметрів навчання (час, місце, спосіб подання інформації), оптимально підібраних для кожного. Дані технології дозволяють обирати оптимальну трудність і складність навчального матеріалу, організовувати засвоєння визначених знань за значно коротший термін від запланованого або навпаки продовжити його, тобто сформувати оптимальні умови для навчання в зоні найближчого розвитку [4].

Окремим стратегічним напрямом реформування вищої освіти є активне впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних

технологій в освітню діяльність. Дослідження свідчать, що у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців використання можливостей ІКТ має бути організоване за кількома напрямами: самостійний пошук студентами інформації в мережі Інтернет, застосування тематично підібраних мультимедійних, гіпертекстових електронних освітніх ресурсів із різних дисциплін, електронної пошти, робота з електронними довідниками, базами даних, каталогами бібліотек, створення та демонстрація власноруч створених творчих розробок, презентацій тощо.

Досить ефективним є застосування комп'ютера для презентації навчальної інформації під час викладу теоретичного матеріалу. Сучасні ІКТ за допомогою мультимедіа дозволяють викладачам продемонструвати складні явища і процеси; системно проілюструвати матеріал за допомогою анімації, фотозображень, звукових фрагментів і відеокліпів. Засоби візуального супроводження спрощують процес сприйняття навчального матеріалу за рахунок прискорення поєднання образу та слова.

Перспективним завданням є створення електронних навчально-методичних комплексів (ЕНМК), що дозволить ефективно організувати індивідуальне вивчення дисципліни студентами. Завдяки їх впровадженню в освітній процес матимемо змогу ефективно керувати діяльністю із самостійного вивчення навчальної дисципліни; стимулювати навчально-пізнавальну діяльність; забезпечувати раціональне поєднання різноманітних видів навчально-пізнавальної діяльності з урахуванням дидактичних можливостей кожного студента; ефективно поєднувати різноманітні технології подачі навчального матеріалу (текст, графіку, аудіо, відео, анімацію); використовувати можливості для проведення віртуальних семінарів, ділових ігор, роботи в проектах та ін.

Базовим в організації навчальної науково-дослідної діяльності майбутніх фахівців є ідеї проблемного навчання. Ініціювання самостійного пошуку студентом знань шляхом проблематизації викладачем навчального матеріалу передбачає, що знання здобуваються у процесі розв'язання проблемних ситуацій, а вміння та навички формуються через вирішення проблемних завдань, які не мають однозначної відповіді. Головною метою організації такого типу навчання є пошук відповідних проблемних ситуацій, що мають належний рівень складності, викликають мотивацію і забезпечують можливість одержання нового знання шляхом розв'язання їх на рівні доступного, цікавого відкриття [2].

Суть проектної технології ми вбачаємо у функціонуванні системного супроводу самостійної діяльності студентів і організації освітніх ситуацій, коли вони ставлять і вирішують певні проблеми. Зазначене передбачає поступове моделювання тренувального розв'язання проблемних ситуацій, які потребують пошукових зусиль, орієнтованих на розробку оптимальних шляхів їх розв'язання (створення проектів), їх публічний захист та аналіз результатів упровадження.

Проект – це діяльність, націлена на розв'язання конкретної проблеми, на досягнення заздалегідь запланованого результату. Проблема проекту має бути соціально значущою і включати елементи доповідей, рефератів, досліджень чи інших форм самостійної творчої роботи студентів, але лише як способи досягнення результату проекту. Викладач виконує функцію спрямування діяльності студента, тобто здійснює підтримку самостійної роботи шляхом: консультування та мотивування.

Технологія науково-дослідної роботи сприяє формуванню у майбутніх фахівців знань, а також розвиток умінь і навичок, необхідних у дослідницькому пошуку, що є основоположним серед практичних завдань сучасної освіти. Оволодіння цими важливими когнітивними компетентностями – запорука успішності пізнавальної діяльності впродовж усієї життєдіяльності. Спроможність ефективного використання відповідних знань, а також вироблених умінь і навичок виконання наукового дослідження розглядаємо як найважливіший індикатор пізнавальної вмотивованості та спрямованості.

Під дослідницькими знаннями маємо розуміти специфічні знання про методику проведення досліджень і дії механізмів дослідницького пошуку. Під загальними дослідницькими вміннями і навичками в цьому контексті розуміють: уміння бачити проблеми; формулювати запитання; розробляти гіпотези; давати визначення дефініціям; систематизувати; проведення експериментів; формулювати висновки та умовиводи; чітко структурувати опрацьований матеріал.

Контекстне навчання – створення освітньої ситуації, максимально наближеної до реальної життєвої (передусім, професійної). Таким чином створюються відповідні передумови для перетворення навчальної діяльності у професійну. При цьому цілком закономірно збільшується частка практичної діяльності студентів. Головне завдання даної технології полягає в оптимізації викладання й учіння з опорою не лише на процеси сприйняття або запам'ятовування, а передусім на креативне, продуктивне мислення, поведінку, спілкування студентів [3]. Контекстне навчання організовується таким чином, що знання, вміння,

навички даються не як предмет, на який спрямована активність студентів, а як засіб розв'язання завдань їхньої діяльності як фахівців.

На наше переконання, уведення навчального матеріалу в контекст професійної діяльності та «занурення» в нього у процесі навчання значно підвищує ефективність професійної підготовки студента. Опанування нормами компетентних опредметнених дій, професійними функціями і відносинами фахівців під час навчально-професійного індивідуального і сумісного аналізу та вирішення професійних ситуацій дозволяє студенту розвиватися як фахівцю та соціалізуватися.

За нинішніх умов розвитку освіти контекстне навчання набуває особливої актуальності, оскільки його визначальним вектором є орієнтація на розвиток особистості, що потрактовується як внутрішньо та зовнішньо детермінований процес становлення майбутнього фахівця як суб'єкта діяльності. Цілісна побудова професійних знань майбутнього фахівця потребує інтегративного навчання, що базується на ідеях дидактичної інтеграції та синергетики, містить як змістову, так і процесуальну інтеграцію. Всі складові такого типу навчання взаємопов'язані та утворюють чітко структуровану систему. Таким чином, контекстна стратегія навчання, на наше переконання, орієнтована на сутність професійної освіти, сприяючи усвідомленню власної професійної позиції та самоактуалізації майбутнього фахівця. Дана технологія дозволяє нівелювати деякі «проблемні місця» професійної підготовки майбутніх фахівців, гарантувати досягнення очікуваних результатів освітнього процесу, підвищення рівня та якості підготовленості випускників.

Аналіз опрацьованих матеріалів дозволяє стверджувати, що підготовка фахівців з фізичної терапії та ерготерапії до ефективної реалізації освітнього процесу в навчальному закладі потребує використання таких взаємопов'язаних інноваційних педагогічних технологій: технології особистісного та професійного розвитку; повного засвоєння знань; інформаційно-комунікаційних; пошуково-дослідницьких; контекстного навчання.

Список використаних джерел:

1. Акімова О.В. Теоретико-методичні засади формування творчого мислення майбутнього вчителя в умовах університетської освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Акімова О.В. – Тернопіль. – 2010. – 41 с.

2. Васянович Г. Методологічні контексти педагогічної науки на сучасному етапі її розвитку / Г. Васянович // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2013. – № 3. –С. 9–30.

3.Герлянд Т.М. Технологія контексного навчання у професійному розвитку особистості майбутнього фахівця / Т.М. Герлянд // Теоретичні та методичні засади особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції (м. Вінниця, 26-27 листопада 2014 р.). –Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2014. – С. 32-35.

4.Професійна педагогічна освіта : компетентнісний підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 412 с.

5.Фастівець А. Концептуальні підходи до дослідження проблеми професійної підготовки фахівців з фізичної терапії / А. Фастівець, П. Хоменко, І. Шапаренко // Wiadomosci Lekarskie. – Tom 2018. – LXXI. – p. 781-786.